

*С. С. Клименко,
студент V курсу I групи
Інституту підготовки юридичних кадрів
для Служби безпеки України,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, м. Харків*

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ВІДБУВАННЯ ПОКАРАННЯ ВАГІТНИХ ЖІНОК

Соціально-правові проблеми материнства та дитинства обумовлюють актуальність даної теми, особливо в умовах, коли відбувається активне впровадження реформ судової та правоохоронної систем, зокрема кримінально-правової системи.

На думку М.В. Романова, звільнення від відбування покарання є обов'язковою складовою діяльності органів і установ кримінально-виконавчої служби України, отже, набуває значення звільнення від відбування покарання такої особливої категорії засуджених, як вагітні жінки [1, с. 5].

В Україні існує ряд нормативно-правових актів щодо регулювання звільнення від відбування покарання вагітних жінок, зокрема Указ Президента України від 25 квіт. 2001 р. за № 283/2001 «Про підвищення соціального статусу жінок в Україні» [2]; Українсько-Швейцарський проект «Жінки, матері та діти в ув'язненні», підписаний урядами обох країн 18 груд. 2007 р. [3, с. 2] тощо.

Так, останній проект в даному контексті є дуже важливим, оскільки розбудова справедливої, правової, демократичної та європейської держави передбачає вирішення соціально-правових проблем, у тому числі й проблем материнства і дитинства стосовно механізму кримінальної відповідальності з огляду на прогресивні міжнародні стандарти та норми, а тому досвід більш гуманних передових європейських держав є вкрай важливим, оскільки в нашому суспільстві, на жаль, ще й досі залишається поширеною позиція щодо посилення суворості кримінальних покарань як способу боротьби зі злочинністю. В даному контексті особливо слушною є позиція І. В. Шимончука щодо невиправданості кримінальної суворості відносно засуджених жінок [3].

Що ж до вітчизняного законодавства, то наразі дане питання врегульоване ст. 79 Кримінального кодексу України (далі – КК України), якою передбачено, що у разі призначення покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі вагітним жінкам або жінкам, які мають дітей віком до семи років, крім засуджених до позбавлення волі на строк більше п'яти років за тяжкі і особливо тяжкі злочини, а також за корупційні злочини, суд може звільнити таких засуджених від відбування як основного, так і додаткового

покарання з встановленням іспитового строку в межах строку, на який згідно з законом жінку може бути звільнено від роботи у зв'язку з вагітністю, пологами і до досягнення дитиною семирічного віку. У цьому випадку суд покладає на засуджену обов'язки відповідно до ст. 76 КК України. Нагляд за засудженими здійснюється уповноваженим органом з питань пробації [4].

Частина 6 статті 42 Кримінально-виконавчого кодексу України також передбачає, що стосовно жінки, яка стала вагітною, уповноважений орган з питань пробації вносить подання до суду про її дострокове звільнення від відбування покарання [5]. Саме у 2016 р. були внесені у зазначену статтю відповідні зміни, якими і було замінено кримінально-виконавчі інспекції уповноваженим органом з питань пробації.

Варто зазначити, що необхідність, можливість і доцільність створення такого інституту, як пробація, тобто система випробування, що застосовується судом до осіб, які можуть виправитися без відбування призначеного основного покарання, була запропонована О.О. Книженко [6]. Погоджуємося з автором в тому, що прийняття відповідних змін до КК України в частині виокремлення окремого інституту «Пробація», у межах якого вирізнити два субінститути – звільнення від покарання з випробуванням а) неповнолітніх і б) вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років, буде сприяти вдосконаленню чинного законодавства та підвищенню ефективності застосування звільнення від відбування покарання з випробуванням, зокрема й вагітних жінок.

Частина 5 ст. 79 КК України також встановлює тісний зв'язок звільнення від відбування покарання з випробуванням з виконанням жінкою свого материнського обов'язку. У разі, коли звільнена від відбування покарання з випробуванням жінка відмовилася від дитини, передала її в дитячий будинок, зникла з місця проживання, ухиляється від виховання дитини, догляду за нею, не виконує покладених на неї судом обов'язків або систематично вчинює правопорушення, що потягли за собою адміністративні стягнення і свідчать про її небажання стати на шлях виправлення, суд за поданням контролюючого органу відправляє засуджену для відбування покарання згідно з вироком суду.

Особлива ж увага законодавця до такої підстави, як звільнення від покарання з випробуванням саме вагітної жінки (або жінки, яка має дитину віком до семи років) найперше пов'язана з проголошеною державою охороною сім'ї. Так, за ст. 5 Сімейного кодексу України держава охороняє сім'ю, материнство, батьківство, створює умови для зміцнення сім'ї. Держава створює людині умови для материнства та батьківства, забезпечує охорону прав матері та батька, матеріально і морально заохочує і підтримує материнство та батьківство. Держава забезпечує пріоритет сімейного виховання дитини [7].

Разом з тим, як зазначає О.О. Наумов, такий підхід характерний для пострадянських країн. Законодавство ж більшості європейських країн (Польща, Болгарія, Франція, Австрія, Іспанія, Німеччина та ін.) характеризується

відсутністю спеціальних розділів, глав і навіть статей, присвячених особливостям кримінальної відповідальності та покарання жінок, у тому числі вагітних, що пояснюється більшістю науковців особливостями гендерної політики сучасних європейських країн, згідно з якою чоловіки й жінки цілком рівні у своїх правах, обов'язках і відповідальності [8].

Отже, Україні на її обраному шляху до євроінтеграції треба буде вирішити ще багато правових питань. У тому числі неодмінно постане й питання правової можливості та особливостей звільнення від відбування покарання вагітних жінок. Тут законодавцю потрібно визначитися, що матиме більший пріоритет у розбудові самостійної, незалежної, демократичної, соціальної та правової держави: захист материнства та сімейних цінностей, як-то забезпечення права дитини на виховання у сім'ї чи формальне дотримання вимог гендерної рівності.

На наш погляд, найбільш виваженою видається позиція, коли при визнанні рівності чоловіка та жінки в більшості сфер життя людини на законодавчому рівні передбачаються певні виключення з огляду на природні особливості жіночої статі, зокрема й у питаннях кримінальної відповідальності жінок.

Список літератури

1. Романов М. В. Звільнення від відбування покарання: навч. посіб. / М. В. Романов. – Харків: Права людини, 2012. – 112 с.

2. Про підвищення соціального статусу жінок в Україні [Електронний ресурс] / Указ Президента України від 25.04.2001 р. № 283/2001 // Уряд. кур'єр («Орієнтир») – 2001. – № 78 (від 04.05.2001), с. 11. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/283/2001>. – Заголовок з екрана (дата звернення: 02.04.2017).

3. Шимончук І. В. Застосування інституту звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають малолітніх дітей, та його роль у досягненні цілей кримінальної відповідальності / І. В. Шимончук // Наук. вісн. Львів. держ. ун-ту внутр. справ. – 2009. – С. 1–10.

4. Кримінальний кодекс України [Електронний ресурс]: прийнято Законом України від 25.04.2001 р. № 2341-III // Відом. Верхов. Ради України. – 2001. – № 25-26. – Ст. 131. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/print1478016147444956>. – Заголовок з екрана (дата звернення : 02.04.2017).

5. Кримінально-виконавчий кодекс України [Електронний ресурс]: Прийнято Законом України від 11.07.2003 р. № 1129-IV // Відом. Верхов. Ради України. – 2004. – № 3-4. – Ст. 21. – Режим доступу: ресурсу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1129->

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

**КАФЕДРА КРИМІНОЛОГІЇ
ТА КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОГО ПРАВА**

***ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ
КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СИСТЕМИ
УКРАЇНИ***

*Матеріали круглого столу
студентів, аспірантів, молодих учених*

(4 квітня 2017 року, м. Харків, Україна)

ТОМ 1

Харків
2017

УДК 343.8
ББК 67.309 (4УКР)

Організаційний комітет:

Гетьман А. П. – голова організаційного комітету, проректор з наукової роботи Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, доктор юридичних наук, професор, академік Національної академії правових наук України;

Головкін Б. М. – заступник голови організаційного комітету, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Ткачова О. В. – відповідальний секретар, кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Автухов К. А. – кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Таволжанський О. В. – кандидат юридичних наук, асистент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Перспективи реформування кримінально-виконавчої системи України: матеріали круглого столу студентів, аспірантів, молодих вчених (4 квітня 2017 року, м. Харків): в 2т. / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого; за ред. А.П. Гетьмана, Б. М. Головкіна та інш. – Харків : Юрайт, 2017. – Т1 ., – 251 стр.
ISBN – 978-966-2740-95-0

У збірник увійшли наукові доповіді та тези виступів учасників круглого столу, присвяченого перспективам реформування кримінально-виконавчої системи України.

Матеріали подані в авторській редакції.

The collection made scientific reports and abstracts of the participants of the round table devoted to the prospects of reforming the penal system of Ukraine. Materials for were presented by the authors.

ISBN – 978-966-2740-95-0

УДК 343.8
ББК 67.309 (4УКР)

© Гетьман А.П., Головкін Б.М. та інш., 2017
© “Юрайт”, 2017

[15/print1476634813278416](#) – Заголовок з екрана (дата звернення : 02.04.2017).

6. Книженко О. О. Звільнення від відбування покарання з випробуванням за кримінальним правом України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / О. О. Книженко. – Харків, 2003. – 18 с.

7. Сімейний кодекс України [Електронний ресурс]: Прийнято Законом України від 10.01.2002 р. № 2947-III // Там же. – 2002. – № 21-22 від 31.05.2002, ст. 135. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2947-14/print1476634813278416>. – Заголовок з екрана (дата звернення : 02.04.2017).

8. Наумов О. О. Звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають малолітніх дітей, за КК України та зарубіжних країн: порівняльно-правове дослідження / О. О. Наумов // Право та держ. управління. – 2014. – С. 89–93.

ЗМІСТ

Андрєєв Є. О.	Гуманізація кримінально-виконавчого законодавства.....	3
Атрєп'єва М. Р.	Актуальні проблеми виконання та відбування покарань у місцях позбавлення волі.....	7
Біленький Д. В.	Перспективи реформування кримінально-виконавчої системи України: щодо внесення змін до «Закону Савченко».....	10
Бойко В. О.	Поняття «злісне порушення встановленого порядку відбування покарання»: спірні моменти.....	13
Борох Ю. О.	Реалізація принципу справедливості під час відбування покарання.....	16
Бумба О. А.	Пробачія та стан упровадження в Україні.....	19
Васюк О. О.	Проблемні питання виконання покарання у виді штрафу.....	23
Вручинський Д. Г.	До питання визначення законного інтересу засуджених.....	28
Гавенко Т. Ю.	Проблеми виконання покарання у виді довічного позбавлення волі.....	31
Герасименко С. С.	Спонування засуджених до зразкової поведінки: метод «батоба» чи «пряника»?.....	35
Горшкова Я. С.	Про деякі проблемні питання, що виникають під час виконання покарання у вигляді штрафу.....	39
Дейнека П. В.	Перевищення меж при застосуванні заходів фізичного впливу в установах виконання покарань.....	43

Дорощенко К. В.	Відповідальність за несплату або ухилення від сплати штрафу.....	45
Дубанич М. Ю.	Правовий статус засуджених: до питання конституційного забезпечення права на працю засуджених до позбавлення волі.....	47
Дубровін С. І.	Використання категорії «ресоціалізація» стосовно неповнолітніх засуджених: окремі аспекти.....	50
Євтушенко Д. О.	Процес ресоціалізації неповнолітніх, звільнених з установ виконання покарання.....	53
Загурська А. В.	Щодо права засуджених на листування..	56
Зайкова Я. Ю.	Ресоціалізація при відбуванні покарання у виді арешту та обмеження волі: порівняння ефективності.....	60
Зосіч М. Ю.	Звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають малолітніх дітей.....	64
Кирилюк С. О.	Надання державній кримінально-виконавчій службі слідчих функцій.....	68
Кишеня В. С.	Наглядова пробація у Сполучених Штатах Америки. Перспективи застосування іноземного досвіду в Україні.....	72
Клименко С. С.	Проблемні питання звільнення від відбування покарання вагітних жінок.....	75
Клімашевський В. Д.	Проблемні питання процедури помилування в Україні.....	79
Коваль В. В.	Перспективи створення подвійної системи регулярних пенітенціарних інспекцій в	

	Україні з урахуванням досвіду зарубіжних країн.....	83
Козаченкова Д. С.	Щодо законних інтересів як елементу правового статусу засуджених.....	87
Козачок М. М.	Проблеми виправлення та ресоціалізації засуджених.....	89
Козій Н. А.	Введення інституту приватного виконання рішень.....	92
Крячко Л. Ю.	Особливості правового регулювання користування засудженими глобальною мережею Інтернет.....	96
Кудрявцева В. В.	Умови праці засуджених до позбавлення волі: деякі питання	100
Левандовська І. В.	Громадські роботи: міжнародний досвід і Україна.....	103
Левіна О. О.	Тактика виявлення осіб, схильних до суїциду. Профілактика суїцидів серед засуджених та осіб, взятих під варту...	107
Лисенко О. Е.	Розбіжності у визначенні поняття «громадські роботи» за Кримінальним та Кримінально-виконавчим кодексами України.....	110
Лукашова Є. В.	Соціально-виховна робота із засудженими (мета та способи).....	115
Малиш С. С.	Окремі аспекти соціально-виховної роботи з неповнолітніми, засудженими до позбавлення волі.....	119
Мартинюк Н. В.	Прихована проблема відповідальності осіб за ухилення від відбування покарання у виді громадських робіт.....	123
Масловська Ю. Ю.	Працевлаштування осіб, звільнених з місць позбавлення волі: окремі аспекти..	126
Мельник М. Г.	Застосування фізичного впливу,	

	спеціальних заходів, зброї до засуджених.....	129
Мешков С. В.	Ресоціалізація неповнолітніх засуджених.....	132
Мироненко А. А.	Міжнародний досвід пробації.....	134
Моржановська А. І.	Право на користування Інтернетом засуджених, які відбувають покарання, пов'язані з позбавленням волі.....	138
Насібулліна Н. Р.	Цілі покарання.....	141
Носач Є. О.	Досудова пробація як елемент оновлення системи юстиції України.....	146
Павельчук Д. А.	Виховання та перевиховання засуджених до позбавлення волі.....	147
Павленко В. О.	Чи можливе виправлення осіб, засуджених до довічного позбавлення волі?...	151
Павлуцька В. І.	Цілі покарання та кримінально-виконавчого законодавства.....	154
Пастушок Б. М.	Виправлення і ресоціалізація засуджених.....	157
Певень М. М.	Проблеми здійснення процедури помилування в Україні.....	160
Пищик К. О.	Спірні питання запровадження слідчих підрозділів Державної кримінально-виконавчої служби.....	163
Рева Н. М.	Щодо питання застосування громадських робіт.....	166
Романченко Д. І.	Щодо питання про міжнародно-правові правила поведіння із неповнолітніми засудженими.....	169

Руденко А. М.	Діяльність громадських організацій та їх вплив на кримінально-виконавчу систему України.....	173
Самойленко М. С.	Проблемні питання оцінки ефективності роботи органів і установ виконання покарань.....	177
Святокум А. Ю.	Запровадження центрів пробації для неповнолітніх осіб.....	181
Сергієнко В. М.	Місце суспільно корисної праці в системі заходів ресоціалізації засуджених до позбавлення волі	184
Синявський М. А.	Виправлення засуджених до позбавлення волі : міф чи реальність?...	189
Слюсар Д. Ю.	Впровадження приватних установ виконання покарання в Україні.....	192
Смиковська А. М.	Місце духовної та благодійної опіки церков у системі виховного впливу на засуджених осіб.....	194
Тарапунець В. В.	Загальна характеристика покарання у виді виправних робіт та відмежування його від виправних робіт як адміністративного стягнення.....	197
Тертична А. А.	Інститут пробації: необхідність подальшого впровадження в Україні.....	201
Ткачова А. С.	Виконання покарання у виді арешту: проблемні питання.....	204
Ткачук А. О.	Право засуджених на користування глобальною мережею Інтернет – нові можливості для ресоціалізації та соціальної адаптації засуджених.....	207
Федорець А. Є.	Інститут закінчення строків давності виконання обвинувального вироку як підстава для звільнення особи від	

	відбування покарання.....	210
Хакімова М. Т.	Порівняльний аналіз застосування заходів безпеки в установах виконання покарань України та Естонії.....	21
Харченко Я. Є.	Щодо питання реалізації досудової пробації 17 в Україні.....	
Шевченко А. І.	Кримінально-виконавча характеристика засудженої особи.....	221
Шпарага Д. Ю.	Умовно-дostroкове звільнення від відбування покарання.....	225
Штефан Є. О.	Форми впливу соціально-виховної роботи на засуджених до довічного позбавлення волі.....	290
Штокало Т. В.	Соціально-виховна робота із засудженими до позбавлення волі.....	233
Шутов Д. К.	Деякі проблеми покарання у виді виправних робіт.....	236
Шутова Л. М.	Міжнародно-правовий аспект виконання громадських робіт.....	239
Ярова А. В.	Громадський вплив як засіб ресоціалізації засуджених.....	243

Наукове видання

***ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ
КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СИСТЕМИ
УКРАЇНИ***

*Матеріали круглого столу
студентів, аспірантів, молодих учених*

(4 квітня 2017 року, м. Харків, Україна)

Відповідальний за випуск: Головкін Б. М.

Підп. до друку 26.05.2017. Формат 60x84¹/₁₆. Папір офсетний.

Друк: ризограф. Ум. друк. арк. 17,5. Облік.-вид. арк. 12,93.

Тираж 30 прим. Зам. № 114911. Ціна договірна.

Друкарня «Аладин-Принт»

61023, м. Харків, вул. Сумська, 4, оф. 8

Тел.: (057) 764-72-11 <http://aladdin-print.ua>

Свідоцтво про державну реєстрацію В00 № 966600 від 28.03.2003 р.